

(до початку німецько-совєтської війни 22 червня 1941 р.)

Головний редактор часопису "І", політолог Тарас Возняк в ефірі телеканала Еспресо проаналізував історичні спекуляції на крові й наявність "двох" історичних пам'ятей в Україні — пам'яті жертв і катів

Антон Борковський: Маємо сумні роковини, з одного боку - це була перемога антигітлерівської коаліції, а з іншого боку — загинули десятки мільйонів людей. Якою б мала бути власне українська пам'ять про цю найстрашнішу війну і чим вона би мала відрізнятися від пам'яті російської?

Тарас Возняк: Треба ставитись з печаллю, з розумінням і з повагою до сторін, котрі брали участь в цій трагічній історії. II Світова війна почалася 1939 року, про що в Росії забувають, але ми повинні розуміти, що в Росії працює не стільки російська, скільки совєтська схема. І ця істерія є не стільки віддаванням шани, не стільки складанням тої поваги, - скільки політичним інструментом, який даліше використовується.

Я зараз спостерігаю, як канали, пов'язані з колишніми регіоналами, а це "Інтер", канал Шустера, 112, News One, - починають запускати ту саму істерію, яка запускаласть, коли робили спроби український народ ділити на тих і на інших, на "западенців" й на "совєтів".

Антон Борковський: Тобто йдеться про інструмент "історичного розламу" в українській ментальності?

Тарас Возняк: Вони даліше пробують той інструмент використовувати, бо іншого інструменту — нема. В Росії вже залишився єдиний міф - "про велику победу", "дедівуювали". Але давайте підрахуємо, скільки має наймолодша людина, яка брала участь у війні в 45 році? 90 років.

А часто бачимо 70 літніх ветеранів з якимись ювілейними брязкотельцями на грудях. І постає питання, а про яку війну йдеться? Чи може ви воювали в 68 році в Празі чи в 56 в Будапешті душили народ. І тут є дуже багато питань.

Антон Борковський: От власне, а яку протитруту мала би запропонувати проукраїнська Україна? Бо ж люди, пов'язані з Кремлем, будуть і надалі вішати певні ярлики, заради спекуляції на історичних міфах.

Тарас Возняк: У даному випадку треба просто зберігати спокій - і вшановувати всіх. Просто виваженість і спокій, не впадати в істерії, не піддавати на ті істерії, не проявляти слабкостей. Бо ж провокатори будуть кидатися просто в очі, будуть робити провокації. Ми ж добре пам'ятаємо, що відбувалося у Львові в 2009, 2010 та й у 2011 році, коли партія регіонів йшла до влади.

Антон Борковський: Йдеться про штучне, але не менш ганебне побоїще-провокацію на Пагорбі слави?

Тарас Возняк: Абсолютно точно. І такі спроби, можливо у меншому масштабі, будуть робитися. Ми ж бачили другу річницю подій 2-го травня в Одесі, коли туди одразу прискакали товарищі-регіонали на чолі з Новінським, колишнім нібито громадянином Росії.

Антон Борковський: Чи в силах людських сполучити дві історичні пам'яті: пам'ять про УПА і пам'ять про воїнів Радянської армії.

Тарас Возняк: Безсумнівно це в силах людських, але цей процес здійснить час. Інша річ, що ми повинні дуже чітко відсікати всіх спекулянтів, дуже чітко давати їм відсіч. Бо дуже часто ми немовби соромимося, бо ж велика тема, істерикувати при цьому не випадає, але в той час провокатори дуже чітко б'ють на істерику, або на сентимент.

От зараз дуже активізувалися ці всі каналчики. Вранці я дивився на каналчику Шустера, де витягнули якісь статті неначебто з американської преси, що хтось там прикрашає пам'ять про УПА, а дехто хоче приховати злочини. Але чого це витягнулося сьогодні!? Чому не в лютому місяці, наприклад, чи чому не в січні?! Тому що чітко все підводиться під 9 травня. А насправді це велика трагедія людська.

Як відзначають цю дату в Ізраїлі? А скорботою, тишею, просто тишею, тому що там війна йде нон стоп. Там війна, яка почалася в 40-50-х роках йде до сьогоднішнього дня. В

Україні також йде війна, і в Україні влаштовувати чергові шабаші на кістках, - не можливо.

Мало того, я думаю, що багато хто буде намагатись затушувати реальну війну в Україні пам'яттю про Велику війну, II Велику війну, бо була I Світова - перша велика війна. І це теж буде інструментом; слід це бачити, мовляв, війни великої немає, а є щось таке незрозуміле, вкотре будуть говорити про АТО, про громадянську війну чи "непонятку".

Антон Борковський: А де межа компромісу!? Ми розуміємо, що солдатів треба вшановувати, тим більше загиблих солдатів, але ми розуміємо, що крім загиблих солдатів були люди, котрі стріляли їм в спину - йдеться про заградотряди НКВД і так далі.

Тарас Возняк: Безсумнівно були солдати, офіцери і генерали, котрі були на фронті, а був репресивний апарат Сталіна НКВД і війська НКВД. Навіть не окремі НКВД-исти, були цілі війська, котрі виконували абсолютно злочинну функцію, спочатку репресуючи весь Советський Союз, а потім стріляючи в спину солдатам.

Згадаймо штрафні батальйони. Тому треба розібратися, хто був в НКВД, чи він є ветераном і чи Україна повинна платити їм пенсію за те, що вони репресували наш народ, чи десь там у Сандармоху розстрілювали українську інтелігенцію.

Антон Борковський: Таке відчуття, що влада не наважується піднімати цю тему, але ж наявність енкаведистів у так званих "пантеонах", ображає пам'ять вбитих ними.

Тарас Возняк: Безсумнівно, ось навіть після розгрому нацистської Німеччини було чітке розділення на тих, що воювали в складі вермахту (котрий не був визнаний злочинною організацією, хоча є дуже багато запитань щодо багатьох дій вермахту), і тих, хто був в гестапо, СД, у репресивних нацистських структурах.

Вони однозначно були злочинцями і повинні були нести покарання. Вони мали нести покарання, а не визнаватись ветеранами. Хто покарав у нас енкаведистів? За ті мільйони жертв...

Антон Борковський: Україна мала б бодай позбавити їх військових знань!?

Тарас Возняк: І звань і пенсій, - без сумніву. Інше питання, що всі бояться, всі ж боягузи. Я не знаю жодного президента України, котрий відважився би на таке. Але бояться навіть не те гадюче кубло розворушити, але ж є ще інше - суди і прокуратура, - в нас навіть до таких примітивних речей відваги не вистарчає. Бо ж є дітки є і виявиться, що дуже багато впливових родин має такий сумний бекграунд.

Антон Борковський: Дуже часто представники спадкових енкаведешних чи мґбешних родин далі лишаються у високій українській політиці. Вони не допустять, щоб скажімо їх діда

чи прадіда, який служив в НКВД, позбавили його генеральського звання, нехай і посмертно.

Тарас Возняк: І не лише. Бо ж будуть наступні вибори і тут з'ясується, що чийсь дід був у НКВД, в розстрільних командах. Чи буде він обраний? Хоча наш народ потрафить і таких обрати. Але, все ж таки це серйозний аргумент. І це очищення повинне відбутися.

Чому Федеративна республіка Німеччина стала демократичною країною, тому що там під пресингом американців, британців і французів відбувся процес, що називається «денацифікація» - тобто всі справи були переглянуті і кожен був названий. Відбулася маса судів, відбувалася маса покарань після нацистської історії. У нашій країні "десоветизація" не відбулася. Хтось пам'ятає суд бодай над одним енкведистським мерзотником?

Антон Борковський: Не було жодного.

Тарас Возняк: Тому цей гріх братовбивства тягнеться далі за нами. Тому ми ніяк не можемо з того ніяк вилізти. Ну добре, повмирали основні злочинці, ну тим не менше історично все одно треба сказати правду. Поки правда не буде сказана — цей гріх буде над нами тяжіти і не буде нам давати спокою. Ми завжди будемо жити в такій напівбрехні-напівправді .І завжди будемо відчувати присмак болота у роті.